

ŞARTLI VERGİ İSTİSNALARINA UYULMAMASI HALİNDE VERGİLENDİRME

Bilindiği gibi, kurum kazançlarının vergilendirilmesinde defter kayıtlarına göre tespit edilen ticari kardan mali kara ulaşmak için bazı ilave ve indirimler yapılması gerekir. İndirimlerin önemli bir kısmını vergi istisnaları oluşturur. Bu istisnalardan bir kısmı ilgili kanunda öngörülen bazı şartların yerine getirilmesini gerektirir. İndirimden yararlandıktan sonra bu şartlar ihlal edildiğinde indirim hakkı ortadan kalkar ve vergileme gereği doğar. Bugün yazımızda bu istisnalar ve gerekli şartlara aykırı davranılması durumunda nasıl vergileme yapılacağı üzerinde duracağız.

Sermaye Artışı Dışında Başka Bir Hesaba Aktarılan ya da İşletmeden Çekilen

Enflasyon Düzeltme Farkları

Enflasyonun bilançolar üzerindeki olumsuz etkileri 31/12/2003 tarihinden önce yeniden değerlendirilme yapılarak ve değer artış fonu oluşturulmak suretiyle giderilmeye çalışılıyordu. Bu fonlar sermaye artışı dışında başka bir hesaba aktarıldığında ya da ortaklara dağıtıldıklarında, dönem kazancı sayılarak vergiye tabi tutulmaktaydı. VUK Mükerrer 298.nci maddesinde değişiklik yapılarak yeniden değerlendirilme müessesesi yerine enflasyon düzeltmesi imkanı getirildi.

2003 yılı için gerçekleştirilen enflasyon düzeltme işlemleri dolayısıyla bilançodaki pasif kalemlere ait(öz sermaye kalemleri) enflasyon fark hesapları, herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, **bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye tâbi tutulur.** Ancak öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları düzeltme sonucu oluşan geçmiş yıl zararlarına mahsup edilebilir veya kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebilir; bu işlemler kâr dağıtımını sayılmaz.

Bu enflasyon düzeltme farkları sermayeye eklendikten sonra sermaye azaltımı yoluna gidilmesi halinde de Kanun'un öngördüğü şart ihlal edilmiş olacaktır. Gerek mali idarenin gerekse vergi yargısının görüşleri bu yöndedir.

Girişim Sermayesi Yatırım Fonunun Şartlarına Uyulmaması ve Vergilendirme

Vergi Usul Kanunu'nun 325/A maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10/g maddesine göre, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi olarak Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden girişim sermayesi fonu ayrılabilir. Bu fon, kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10'unu ve öz sermayenin %20'sini aşamaz.

Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar pasifte geçici bir hesapta tutulur. Mükelleflerce, fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılmaması halinde, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

Bu fon; amacı dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi, ortaklara dağıtılması, dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması veya işin terki, işletmenin tasfiyesi, devredilmesi, bölünmesi ya da girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin veya girişim

sermayesi yatırım fonu katılma paylarının elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde bu maddede belirtilen amaçla yeniden kullanılmaması halinde, bu işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde vergiye tabi tutulur.

Kurumların Taşınmaz ve İştirak Hissesi Satış Kazançlarının Fon Hesabında Tutulması Gereği

Kurumların iki yıl süreyle bilançolarında tuttıkları taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışında doğan kazançların % 50 si(5.12.2017 tarihinden önce % 75), kurumlar vergisinden istisnadır ve istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanacaktır.

Bu değerlerin satışından elde edilecek kazancın istisnadan yararlanan kısmının, pasifte özel bir fon hesabına alınması ve satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar söz konusu fon hesabında tutulması gerekmektedir. Bu çerçevede, fon hesabına alınma işleminin, satışın yapıldığı yılı izleyen hesap döneminin başından itibaren kazancın beyan edildiği döneme ait kuramlar vergisi beyannamesinin verildiği tarihe kadar yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla, istisnadan yararlanacak olan kazanç tutarı, satışın yapıldığı dönemin genel sonuç hesaplarına yansiyacak olup kurumlar vergisi beyannamesinin ilgili satırında gösterilmek suretiyle istisnadan yararlanılabilecektir. Anılan istisnadan geçici vergi dönemleri itibarıyla da yararlanılması mümkün olup belirtilen süre zarfında söz konusu kazancın fon hesabına alınmaması durumunda, kurumlar vergisi beyannamesinde istisnadan yararlanılabilmesi mümkün olmadığı gibi geçici vergi dönemleri itibarıyla yararlanılan istisna nedeniyle zamanında tahakkuk etmeyen vergilerden kaynaklanan vergi ziyai cezası ve gecikme faizinin ayrıca aranacağı tabiidir.

Fon hesabına alınan kazanç tutarının mükelleflerce sermayeye ilavesi mümkün bulunmaktadır. Ancak, fon hesabına alınan kazanç tutarının sermayeye ilave dışında, beş yıl içinde başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi veya dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılması ya da kurumun tasfiyesi halinde, istisna uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk etmeyen vergiler, vergi ziyai cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

İstisna, satış kazancının % 50 sine(5.12.2017 öncesi satışlarda %75) uygulanacağından, kazancın tamamının fon hesabına alınma şartı bulunmayıp, sadece istisnadan yararlanan kazanç kısmının söz konusu fon hesabına alınması yeterlidir.

Ar-Ge, Yenilik ve Tasarım Faaliyetleri Hibe ve Desteklerinin İşletmeden Çekilmesi

5746 Sayılı Araştırma Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'un 3/7 nci Maddesine göre, Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile tasarım faaliyetlerinde bulunanların; kamu kurum ve kuruluşları ,kanunla kurulan ve teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge ve yenilik projeleri ile tasarım projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar ile uluslararası fonlardan aldıkları destekler özel bir fon hesabında tutulur. Bu fon 193 sayılı kanun ve 5520 sayılı kanuna göre vergiye tabi kazancın ve ilgili yılda yapılan Ar-Ge veya tasarım harcaması tutarının tespitinde dikkate alınmaz.

Bu fon, elde edildiği hesap dönemi izleyen 5 yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilmesi veya işletmeden çekilmesi halinde, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğratılmış sayılır .Vergi ceza ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

Teknogirişim Sermayesi Desteği ve Şartlara Uyulmaması

5746 Sayılı Kanun'un 3/5.nci maddesi uyarınca, Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından bu kanunun 2/e maddesindeki koşulları taşıyanlara bir defaya mahsus olmak üzere, teminat alınmaksızın 100.000 Türk Lirasına kadar (2018 yılında 150.000TL)teknogirişim sermayesi desteği hibe olarak verilir.

Teknogirişim sermayesi: Örgün ğrenim veren üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki ğrenci, yüksek lisans veya doktora ğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini n başvuru tarihinden en çok on yıl önce almış kişilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iř fikirlerini, desteği veren merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından desteklenmesi uygun bulunan bir iř planı çerçevesinde, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmelerini teşvik etmek için yapılan sermaye desteğini ifade eder.

Teknogirişim desteğinden faydalananlara, bu desteğe konu projelerinin finansmanda kullanılmak üzere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından sermaye desteği sağlanabilir. Sağlanan sermaye desteklerinin beyan edilen gelirin veya kurum kazancının yüzde onunu ve öz sermayenin yüzde yirmisini aşmayan kısmı (yıllık 500.000 lirayı aşmamak üzere)vergiye tabi gelir veya kazancın tespitinde indirim konusu yapılabilir.

Gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından sağlanan sermaye desteklerinin iki yıl içinde ilgili projelerin finansmanında kullanılmayan kısmı için indirim dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

Sabit Kıymet Yenileme Fonu

Vergi Usul Kanunu'nun 328 ve329.ncu maddelerinde satış veya sigorta tazminatı alınması hallerinde fon ayırmaya imkan vermektedir.328.nci maddeye göre. amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin satılması halinde alınan bedel ile bunların envanter defterinde kayıtlı değerleri arasındaki fark kar ve zarar hesabına geçirilir.

Satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi işin mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde, satıştan doğan kr, yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta(fon hesabı) azami üç yıl süre ile tutulabilir. Her ne sebeple olursa olsun bu süre içinde kullanılmamış olan fona alınmış karlar üçüncü yılın vergi matrahına eklenir.

Yangın, deprem, sel, su basması gibi afetler yüzünden tamamen veya kısmen zarar gören amortismanına tabi sabit kıymetler için alınan sigorta tazminatı ile kıymetin net defter değeri arasındaki fark kar veya zarar, kar zarar hesabına geçirilir. Sigorta tazminatı alınan sabit kıymetin yenilenmesi gerekli görülüyorsa fark kar yukarıdaki Şekilde fon hesabın alınarak üç yıl bekletilebilir.

Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bu krlar o yılın matrahına eklenir.

